

Motion till riksdagen 2007/08:A211

av **Hillevi Larsson (s)**

Rättigheter för au pair

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om au pair-verksamheten i Sverige och omfattningen av eventuell svart verksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det finns oklarheter vad gäller kontrollinstanser som ska garantera att reglerna på au pair-området efterlevs.

Motivering

Förr i tiden anställdes fattiga flickor från landet som pigor i välbeställda svenska hem. Inom hela borgar- och överklassen var detta snarare regel än undantag. Flickorna fick jobba en stor del av dygnet för usel lön och tvingades att bo och leva tillsammans med familjen de tjänade. Men de blev aldrig behandlade som familjemedlemmar. Pigor och övrigt tjänstefolk fick inte äta tillsammans med herrskapet och bodde i rum med betydligt lägre standard.

Förutom hårt arbete dagarna i ända ingick upppassning och underdånighet inför de överordnade. En del av dagens välbeställda familjer har nu återinfört pigorna bakvägen genom arbetskraftsimport från fattiga länder. Det är i dag fattiga flickor från Östeuropa, Latinamerika, Thailand och Filippinerna som tjänstgör som hjon i svenska hem. Men deras arbetssituation skiljer sig inte nämnvärt från den svenska pigor hade i början av vårt sekel. Det är samma långa arbetspass, upp till 50–60 timmar i veckan. Det är samma usla lön, ofta under 3 000 kr i månaden, och det är samma dåliga arbetsmiljö och bristande skydd vid sjukdom och olycka. Fackliga rättigheter och kollektivavtal existerar inte för dessa flickor. Vid sexuella trakasserier är det bara att åka tillbaka till sitt hemland utan lön om det inte passar. Många av dessa flickor vet inte ens om att de har några fackliga rättigheter eftersom de inte har några i sina hemländer och inte informerats om att det är någon skillnad i Sverige.

Fel! Okänt namn på

Flickorna behärskar inte svenska språket och har därmed ännu svårare för att ta reda på vilka regler som gäller i Sverige eller anmäla sin arbetsgivare när de blir illa behandlade. Många är anställda som svart arbetskraft och har därmed ett ännu sämre skydd än de annars skulle ha haft. Förutom problemen med alla svart anställda pigor saknar även de lagligt anställda tillräckligt skydd. Dessa utländska unga flickor och kvinnor har en mycket svag ställning i det svenska samhället och på arbetsmarknaden. Den lagstiftning som är tillämplig finns i lagen om husligt arbete, men den lagen reglerar bara de grundläggande arbetsförhållandena för den som arbetar i arbetsgivarens hem.

Den svensk som vill ha ett billigt hembiträde kan använda sig av reglerna om au pair som handhas av Migrationsverket. Av Migrationsverkets information framgår att syftet med vistelsen i Sverige ska vara att få internationella erfarenheter och möjligheter att lära sig svenska språket och svensk kultur. Följande kriterier måste också uppfyllas:

Högst 25 timmars hushållsarbete.

Studier i svenska en stor del av den återstående tiden.

Du måste lämna ett intyg om att du fått en studieplats i Sverige.

Fri mat och fritt husrum.

Lägst 3 500 kr per månad i lön före skatt.

Allt detta låter gott och väl. Problemet är att dessa regler inte återfinns i lagen om husligt arbete som kontrolleras av Arbetsmiljöverket. Det innebär att det i dagens läge inte finns någon tillsyn av om dessa regler följs eller inte. I de delar den utländska arbetskraften är berörd av lagen om husligt arbete är skyddet också mycket dåligt. Reglerna är nämligen utformade så att kontroll får ske endast om arbetsgivaren eller arbetstagaren begär detta eller om det finns särskild anledning. Det innebär i praktiken att arbetstagaren själv måste anmäla missförhållanden för att kontroll ska genomföras. Med tanke på att de unga flickorna och kvinnorna vanligtvis inte kan svenska, saknar kännedom om svenska regler och dessutom riskerar att bli hemskickade utan lön är det mycket ovanligt att missförhållanden anmäls.

Det är allvarligt att skyddet i lagen om husligt arbete är så dåligt. Men vad som är ännu värre är den totala bristen på tillsyn vad gäller reglerna kring au pair. Hur kan man ha regler utan kontroll av att de efterlevs? Hur kan man ha regler utan sanktioner? Signalen detta sänder ut är ju att man kan låtsas följa reglerna för att få hit billig arbetskraft men sedan bryta mot alla regler utan att något händer.

Och det är precis vad som sker. Allt avslöjades i en dokumentärfilm, där au pairernas slavliknande arbetsförhållanden avslöjades. Någon översyn eller utredning av det här har emellertid inte gjorts från statligt håll. Därför är inte heller omfattningen av eventuell "svart" verksamhet känd. Men med tanke på hur lätt och riskfritt det är att importera pigor svart kan man befara det värsta. Om flickan stannar tre månader eller kortare tid behövs inte uppehållstillstånd och vanligtvis inte heller visum. Då flickan kommer från Schengenområdet behövs inte ens arbetstillstånd i dessa fall. Det är alltså möjligt att systematiskt byta flicka en gång i kvartalet och därmed helt slippa störande inblandning av svenska myndigheter.

Fel! Okänt namn på

Dessa unga flickor och kvinnor har redan en svag och utsatt position. Ofta är de utblottade och förväntas dessutom skicka hem pengar för att försörja sina fattiga familjer i hemlandet.

Det ska mycket till för att en flicka ska anmäla sin arbetsgivare och därmed gå miste om sista delen av anställningstiden och i värsta fall hela lönen. Enligt gällande svensk lagstiftning har de fackliga organisationerna ingen möjlighet att blanda sig i och stödja flickorna. Annars är det ju vanligtvis facket som slår larm och ingriper mot orimlig exploatering i arbetslivet. Arbetsförhållandena vid hemarbete anses för särpräglade för att flickorna ska få teckna fackliga avtal. Bland annat anges att arbetstiderna i allmänhet är längre än de som allmänna arbetstidslagen föreskriver. I de delar reglerna om au pair är tillämpliga anges att sociala förmåner inte föreligger eftersom flickorna inte är folkbokförda här. Om försäkringsskyddet vid anställningen inte kompenseras för detta står flickorna utan skydd vid sjukdom eller olycksfall. Vid svart anställning står de utan skydd i vilket fall som helst. Det är vårt ansvar att förhindra att dessa unga människor utnyttjas när de kommer till Sverige. I värsta fall har vi hittills sett bara toppen av isberget. Kanske döljer sig ännu värre förhållanden i form av sexuellt utnyttjande och regelrätt slavarbete. Detta är förhållanden som råder för importerade pigor i andra delar av världen där arbetskraftsimport av unga flickor från u-länder satts i system. Eftersom dessa flickor i sitt hemland ofta är vana vid en dagslön på motsvarande ca 10 kr är det lätt att utnyttja dem.

Stockholm den 19 september 2007

Hillevi Larsson (s)